

Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele 4. Ünite Özeti

GELİR DAĞILIMI: Bir ülkede belirli bir dönemde üretilen gelirin kişiler, gruplar yada üretim faktörleri arasındaki dağılımına gelir dağılımı denir.

GELİR DAĞILIMI TÜRLERİ

- Kişisel gelir dağılımı
- Fonksiyonel gelir dağılımı
- Bölgesel gelir dağılımı
- Sektörel gelir dağılımı
- Birincil gelir dağılımı
- İkincil gelir dağılımı

KİŞİSEL GELİR DAĞILIMI:

- Bir ekonomide belirli bir dönemde üretilen milli gelirin kişiler, aileler ya da nüfus grupları arasındaki dağılıma kişisel gelir dağılımı denir.
- Geliri elde edenlerin bu geliri hangi üretim faktörleri sıfatıyla elde ettiklerinin dikkate alınmadığı gelir dağılımına kişisel gelir dağılımı denir.
- Elde edilen gelirin kaynağının ve bileşiminin önemli olmadığı, miktarının önemli olduğu görüşüne dayanan gelir dağılımı kişisel gelir dağılımıdır.
- Hanelerin sosyal ve ekonomik yapılarında zaman içinde meydana gelen değişikliklerin belirlenmesi ve uluslar arası karşılaştırmalar açısından oldukça önemli olan gelir dağılıma kişisel gelir dağılımı denir.

FONKSİYONEL GELİR DAĞILIMI:

- Milli gelirin onu üretim faktörleri arasındaki dağılımı olarak ifade edilen gelir dağılımı fonksiyonel gelir dağılımı.
- Milli gelirin emek sahipleri sermaye sahipleri toprak sahipleri ve girişimciler yani üretim faktörleri arasındaki dağılımını ifade eden gelir dağılımına fonksiyonel gelir dağılımı denir.
- Mili gelirin ücret faiz rant ve kar arasında nasıl dağıldığını gösteren gelir dağılımı fonksiyonel gelir dağılımı denir.

BÖLGESEL GELİR DAĞILIMI:

- Bir ülkede yaratılan toplam gelirin coğrafi olarak dağılımına bölgesel gelir dağılımı denir.
- Gelir dağılımı adaletini sağlamak için bölgenin gelir ve istihdam yapılarının analiz edilerek her bölgenin kendi yapısal özelliklerine göre çözüm üretmesinin gerektiği gelir dağılımı bölgesel gelir dağılımı denir.

SEKTÖREL GELİR DAĞILIMI

- Bir ülkede yaratılan toplam gelirin üretim sektörlerine göre dağılımını ifade eden kavramdır.

– Tarım, sanayi ve hizmet gibi başlıca üretim sektörlerinin ulusal gelire hangi oranda katkıda bulunduğunu gösteren gelir dağılımına sektörel gelir dağılımı denir.

BİRİNCİL GELİR DAĞILIMI: Üretim sürecine katılan üretim faktörleri tarafından yaratılan gelirin serbest piyasa ekonomisine hiçbir müdahale olmaksızın dağılımına birincil gelir dağılımı denir.

İKİNCİL GELİR DAĞILIMI

– Devletin belli bir dönem içerisinde serbest piyasada oluşan gelire çeşitli yollarla müdahale etmesi sonucu oluşan gelir dağılımı ikincil gelir dağılımı denir.

– Gelirin yeniden dağılımı olarak da ifade edilen gelir dağılımı ikincil gelir dağılımı denir.

GELİRİN YENİDEN DAĞILIMI:

Devletin birincil gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak amacıyla ekonomik ve sosyal tedbirler uygulayarak piyasa ekonomisinin işleyişine müdahale etmesine gelirin yeniden dağılımı denir.

LONERZ EĞRİSİ: Kişisel gelir dağılımında eşitsizliğin boyutunun saptanması için kullanılan kişisel gelir dağılımındaki eşitsizliğin derecesini gösteren eğrinin adı Lonerz eğrisi denir.

GİNİ KATSAYISI:

– Kişisel gelir dağılımındaki eşitsizliğin derecesini ölçen katsayıya Gini katsayısı denir.

– Gini katsayısının 1' yaklaşması gelir eşitsizliğinin arttığını göstermektedir.

– Gini katsayısının 0'a yaklaşması gelir eşitsizliğinin azaldığını göstermektedir.

GELİR DAĞILIMINDA SOSYAL POLİTİKA ÖNLEMLERİ

– Günümüzde sosyal politika önlemleri büyük ölçüde gelir dağılımı politikasına ilişkindir.

– Sosyal politikanın gelir dağılımına yaklaşımı düzeltici niteliktedir.

– Herkes için en az yaşama düzeyinin güvence altına alınmasıdır.

– Gelirler arası farklılıkların azaltılmasıdır.

GELİR DAĞILIMINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER

– Demografik faktörler

– Piyasa yapısı

– Teknolojik gelişme düzeyi

– Üretim faktörlerinin niteliği

– Servet dağılımı

– Enflasyon ve ekonomik krizler

– Bölgesel gelişmişlik farklılıkları

– Kamusal mal ve hizmetlerin dağılımı

– Küreselleşme

KAYIT DIŞI İSTİHDAM: Çalışanların ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına hiç bildirilmemesi ya da eksik bildirilmesi nedeniyle vergi ve sosyal güvenlik primleri gibi yasal yükümlölüklerden kaçınılmasına kayıt dışı istihdam denir.

DEMOGRAFİK FAKTÖRLER

- Gelir dağılımını belirleyen demografik faktörlerden birisi nüfus artışıdır.
- Özellikle gelişmekte olan ölkelerde nüfus artışı ile birlikte işsizlik ve kayıt dışı istihdam artmaktadır.
- Nüfus artış hızının yüksek olduğu ölkelerde özellikle alt gelir grupları eğitim ve sağık hizmetlerinden yeterli düzeyde yararlanamazlar.
- Gelir dağılımını belirleyen demografik faktörlerden biriside göçtür.

TEKNOLOJİK GELİŞME DÜZEYİ

- Teknolojik gelişme düzeyinin yetersiz olduğu ölkelerde gelir dağılımında adaleti sağılamak kolay değildir.
- Sermaye yoğun teknolojilerin yaygınlaşmasının sonucu olarak üretimde emeğin özellikle niteliksiz emeğin payı azalmaktadır.
- Sermaye yoğun teknolojilerin yaygınlaşmasının doğıal sonucu olarak üretimde sermayenin payı hızla artmaktadır.
- Teknolojik gelişme nitelikli işgücünün verimliliğini artırmaktadır.

ENFLASYON VE EKONOMİK KRİZLER

- Gelir dağılımını etkileyen temel unsurlardan biri istikrarsız bir ekonominin göstergesi olan enflasyondur.
- Enflasyon sermaye gelirleri ile emek gelirleri arasında emek aleyhine dengesizliğe yol açmasıdır.
- Ekonomik krizler işsizliğin artmasına yatırım ve istihdam olanaklarının daralmasına neden olur.
- Ekonomik krizler istihdam olanaklarını daralttığı için gelir dağılımı üzerinde olumsuz etkiler yaratır.

BÖLGESEL GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI

- Gelişmiş ölkelerde istihdam olanakları fazla ve ücretler yüksektir.
- Geri kalmış bölgelerde işsizlik oranı çok yüksek ücretler düşüktür.
- Geri kalmış bölgelerde mevcut işletmeler daha çok yöreye hitap eden işletmelerdir.
- Bölgeler arası gelişmişlik farkı kişisel gelir farklılıklarının en önemli nedenlerinden birini oluşturmuştur.

KÜRESELLEŞME

- Küreselleşme sürecinde ölkeler dünya ekonomisi ile giderek daha fazla bütünleşmektedir
- Küreselleşme süreci ticaretin ve yatırımın önündeki engellerin kaldırılması sürecini de beraberinde getirir.
- Küreselleşme ile dünya ekonomisiyle bütünleşmede mal ve hizmetlerin yanı sıra teknolojiler, finansal akımlar, emek, bilgi ve kültürel akımlar öne çıkmaktadır.

– Küreselleşme ile uluslar arası sınırları aşma yeteneğine sahip olan kesimler lehine gelir dağılımı değişir.

GELİR DAĞILIMI POLİTİKASI ARAÇLARI:

- İşgücü piyasası
- Ücret politikaları
- Fiyat politikası
- Gelirler politikası
- Servet politikası
- Maliye politikası
- Eğitim politikası
- Sosyal güvenlik politikası

NOT: Devletin tarım ürünlerine yönelik fiyat destekleri FİYAT POLİTİKASI kapsamına girmektedir.

GELİRLER POLİTİKASI: Gelir dağılım politikaları arasında yer alan bütün gelirlerle ilgili gelişmelere bu gelirlerin doğuşu esnasında doğrudan etki etmeyi amaçlayan hükümet politikalarına gelirler politikası denir.

SATIN ALMA GÜCÜ PARİTESİ: Ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılaşmasını ortadan kaldıran para birimi dönüştürme oranına satın alma gücü paritesi denir.

NOT: – Kişi başına düşen milli gelir açısından dünyanın en zengin ülkesi NORVEÇ' tir.

– Kişi başına düşen milli gelir açısından dünyanın en yoksul ülkesi BURUNDİ' dir.

MUTLAK YOKSULLUK:

- Kişilerin ya da hane halkının asgari geçim düzeyinin altında olma durumu mutlak yoksulluk olarak ifade edilir.
- Sosyal ya da kültürel ihtiyaçlara değil beslenme, giyinme, barınma temel ihtiyaçlara vurgu yapan yoksulluk türüdür.

GÖRELİ YOKSULLUK:

- İnsanın toplumsal bir varlık olmasından hareketle yoksulluğu sadece mutlak anlamda bir yaşamı sürdürme meselesi olarak görmeyen yoksulluk kavramı görelî yoksulluktur.
- Kişi ya da hane halkının sahip olduğu gelir düzeyinin içinde yaşadıkları toplumdaki ortalama gelir düzeyinin belirli bir yüzdesi ile karşılaştırılması esasına dayanan ve karşılaştırılan gelir düzeyinin gerisinde kalma durumu ile açıklanan kavramdır.

OBJEKTİF YOKSULLUK: Alınması gereken günlük kalori miktarı yada yapılan tüketim harcamaları gibi tespit edilebilir ve doğruluğu kanıtlanabilir bir standardın ya da standartlar setinin aşağısında kalma durumuna denir.

GELİR YOKSULLUĞU: Kişilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ya da asgari bir yaşam standardında yaşayabilmeleri için ihtiyaç duydukları temel gereksinimlerini karşılayacak gelire sahip olmamaları

durumudur. Gelir yoksulluğu hesaplanırken yoksulluk sınırı asgari bir yaşam düzeyini sağlamak için gerekli olan gelirdir.

DOLAYLI YAKLAŞIM: Yoksullukla mücadelede ekonomik büyümenin eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerin sunumunu ve istihdam olanaklarını artıracakları esasına dayanan yaklaşımdır.

DOLAYSIZ YAKLAŞIM: Yoksullukla mücadelede radikal reform kamu harcamaları ve yoksullukla mücadelede programlarını kapsayan yaklaşıma denir.

RADİKAL REFORM: Kaynakların kötü bir biçimde yeniden dağıtımı yoluyla eşitsizliklerin giderilerek yoksulluğun azaltılmasına olanak sağlayan dolaysız yaklaşıma radikal reform denir.

SUBJEKTİF YOKSULLUK: Alınması gereken günlük kalori miktarı yada yapılan tüketim harcamalarının gerekli ya da yeterli düzeyin altında olma konusunda kişilerin kendi değerlendirmelerine dayana yoksulluk türüdür.

MİKRO KREDİ: Resmi finans kuruluşlarına erişim olanağı bulunmayan yoksul ailelerin üretici faaliyetlere girişmelerine ve tüketimlerini istikrarlı hale getirmelerine yardımcı olmak amacıyla çok küçük meblağlarda sağlanan krediye denir. NOT:

– Dünyada satın alma gücü paritesine göre günde 1,25 \$ ın altında gelir elde edenlerin toplam nüfusa oranı en düşük olan ülkeler ORTADOĞU VE KUZEY AFRİKADIR.

– Dünyada satın alma gücü paritesine göre günde 1,25 \$ ın altında gelir elde edenlerin toplam nüfusa oranı en yüksek olan ülkeler ALT-SAHRA AFRİKADIR

– Dünyada satın alma gücü paritesine göre günde 2 \$ ın altında gelir elde edenlerin toplam nüfusa oranı aynı oran olan ülkeler LATİN AMERİKA ve KARAYİPLER ile ORTADAĞU ve KUZEY AFRİKADIR.

– Dünyada satın alma gücü paritesine göre günde 2 \$ ın altında gelir elde edenlerin toplam nüfusa oranı en yüksek olan ülkeler GÜNEY ASYADIR.

– Dünyada satın alma gücü paritesine göre günde 2 \$ ın altında gelir elde edenlerin toplam nüfusa oranı en düşük olan ülkeler AVRUPA ve MERKEZ ASYADIR.

İNSANİ YOKSULLUK: İnsani gelişme ve insani yaşam için parasal olanakların yanı sıra temel ihtiyaçların karşılanabilmesi için ekonomik, sosyal ve kültürel bazı olanaklara sahip olmanın da gerekli olduğu fikre dayanan görüştür. İnsani yoksulluğu ölçmek için geliştirilen insani yoksulluk endeksinde yer alan kriterler;

- Yaşam süresinin kısalığı
- Temel eğitim hizmetlerinden mahrumiyet
- Kamusal ve özel kaynaklara erişememektedir.

KAFA SAYISI ENDEKSİ: Yoksulluğun ölçümün de. Yoksulluk çizgisi altındaki kişilerin toplam nüfusa oranı şeklinde belirlenen yoksulluğun ölçülmesinde en yaygın kullanılan endeks Kafa Sayısı endeksidir.

YOKSULLUĞUN NEDENLERİ

- Kişilerin çalışmaya istekli olmamaları, yeterince çaba sarfetmemeleri ya da sorumluluk almamaları gibi kişisel nedenler

- Başta ekonomik politikaları olma üzere ücretler, yetersiz eğitim ve istihdam olanakları ayrımcılık gibi yapısal etmenlerle ilişkilendirmektedir.
- Yeterince üretim yapılamaması ve üretilerek yaratılan değerın kişiler, bölgeler ve sektörler arasında dengeli biçimde paylaştırılamaması.
- Yoksulluğun nedenleri içinde yaşanan zaman ve ülkeye, hatta ülke içindeki, farklı bölgelere göre değişmektedir.

SOSYAL DEVLET: Sosyal ve ekonomik yaşamı yönlendirerek güçsüzleri, yoksulları, yardıma muhtaç kişileri koruyan ve onlara gerekli imkanları sunmak için sosyal ve ekonomik kurumları tesis eden devlet anlayışıdır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI: Bir ülkenin başarısının ya da bireyin refahının sadece para ile değerlendirilemeyeceğinin evrensel olarak kabul etmiştir. Küresel Gelişme Raporunu bu kuruluş yayınlamıştır.

ULUSLAR ARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ: Yoksulluğun azalmasında ekonomik büyümenin zorunlu ancak yeterli koşul olmadığı belirtilen yoksulluğun azaltılmasında istihdam merkezli kalkınma stratejisinin kapsayıcı bir perspektifte sahip sosyal güvenlik ağlarının ve sosyal transferlerin önemini vurgulandığı Düzgün iş ve Yoksulluğu Azaltma Stratejisi Uluslar arası Çalışma Örgütü tarafından yayımlanmıştır.

